

Projekt for 3F. Ulighed og fattigdom

Stigende indkomstulighed i Danmark

Resume

Indkomstforskellene mellem top og bund i Danmark fortsætter med at vokse. Mens den rigeste del af befolkningen oplever stadig stigende indkomster, så falder indkomsten for de fattigste. Siden 2002 er indkomsten efter skat faldet med 2 pct. realt for de ti pct. fattigste. For den rigeste procent er indkomsten efter skat vokset med 77 pct. realt.

Fremgangen for den rigeste procent kommer både fra stigende erhvervsindkomst og formueindkomst. Siden 2010 er formueindkomsten vokset med over 330.000 kr. for den rigeste procent i faste 2019-priser. Samtidig er indkomstkatten faldet for alle indkomstgrupper siden 2002.

Indkomsten for den rigeste procent vokser markant mere end for alle andre

Siden 2002 har de 10 pct. fattigste haft et realt fald i indkomsten efter skat (disponibel indkomst) på 1.900 kr. Det svarer til et realt fald på 2 pct. Mens de fattigste er blevet fattigere siden 2002, så er det gået den modsatte vej for de rigeste. Siden 2002 har de 10 pct. rigeste haft en real indkomstfremgang på 203.000 kr. efter skat, svarende til en real indkomstvækst på 46 pct.

Zoomer man ind på den rigeste procent, så har de haft en real indkomstfremgang på over 740.000 kr. siden 2002 svarende til en realvækst på 77 pct. Det er markant mere end alle andre.

I tabel 1 er den disponible indkomst vist for hele befolkningen opdelt i ti lige store indkomstgrupper (deciler). 1. decil er således de 10 pct. med de laveste indkomster, mens 10. decil er de 10 pct. af befolkningen med de højeste indkomster. Den disponible indkomst er familiens samlede indkomster, dvs. løn, indkomstoverførsler, kapitalindkomster mv., opgjort efter skat. Indkomsterne er opgjort for hele familien korrigeret for stordriftsfordele, så indkomsterne kan sammenlignes uanset familiens størrelse (dvs. husstandsækvivaleret).

Af tabellen ses det, at indkomstfremgangen siden 2002 er større, jo højere indkomstdecil man tilhører. Både opgjort i kroner og i pct. Særligt de 10 pct. rigeste, og i endnu højere grad den rigeste procent, har haft en højere indkomstfremgang end alle andre.

Tabel 1. Disponible indkomster, faste 2019-priser, indkomstdeciler

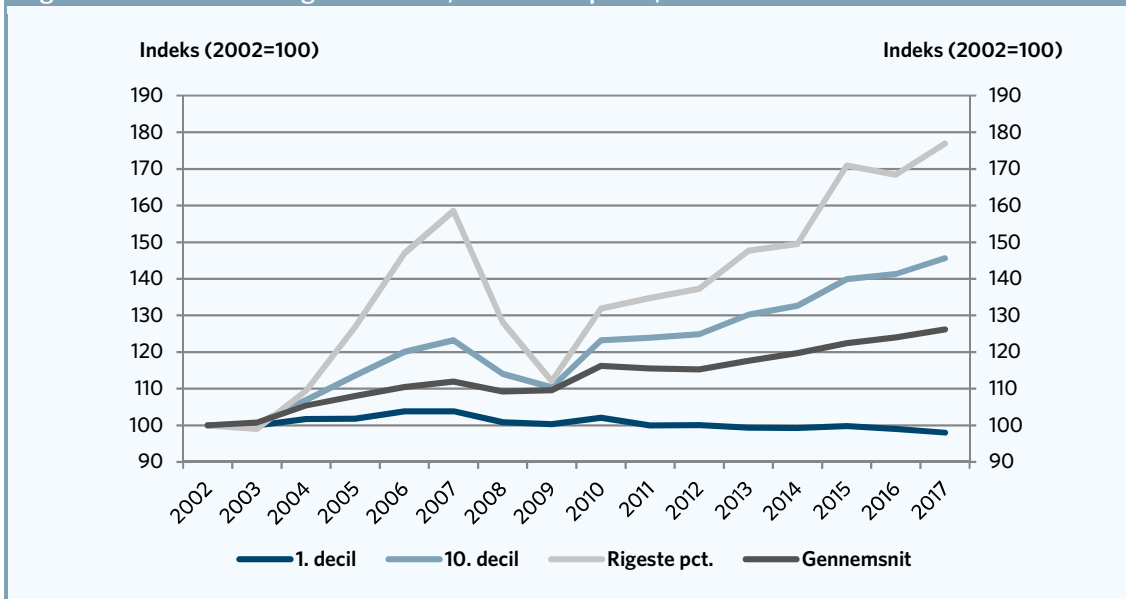
	2002	2017	Forskel	Relativ forskel
		1.000 kr.		Pct.
10 pct. fattigste	93,2	91,3	-1,9	-2,0
2. decil	131,6	147,7	16,1	12,2
3. decil	151,7	176,2	24,5	16,1
4. decil	170,8	200,5	29,7	17,4
5. decil	189,2	226,9	37,7	19,9
6. decil	207,9	254,5	46,6	22,4
7. decil	229,2	285,6	56,4	24,6
8. decil	255,8	324,5	68,7	26,8
9. decil	294,8	381,8	87,0	29,5
10 pct. rigeste	445,2	648,2	203,0	45,6
Rigeste pct.	963,2	1.704,4	741,1	76,9
Gennemsnit	217,0	273,7	56,8	26,2

Anm: Opgjort på husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Faste 2019-priser.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

I figur 1 er indkomstudviklingen vist fra 2002. Indkomsterne er indekserede, således at år 2002 svarer til indeks 100. Man kan altså ikke sammenligne niveauer, men kun udviklingen. Af figuren ses det, at indkomsterne for de 10 pct. fattigste er faldet realt siden 2007. Det ses også, at indkomsterne for de 10 pct. rigeste dykkede under finanskrisen i 2008 og 2009, men allerede i 2010 var det tabte indhentet igen. Ser man på den rigeste procent, havde de en meget voldsom vækst i indkomsten frem til 2007 og et tilsvarende stort dyk i 2008 og 2009. Indkomsterne for den rigeste procent er nu tilbage over niveauet fra 2007 opgjort realt.

Figur 1. Indkomstudvikling 2002-2017, faste 2019-priser, indeks

Anm: Opgjort på husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Faste 2019-priser.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

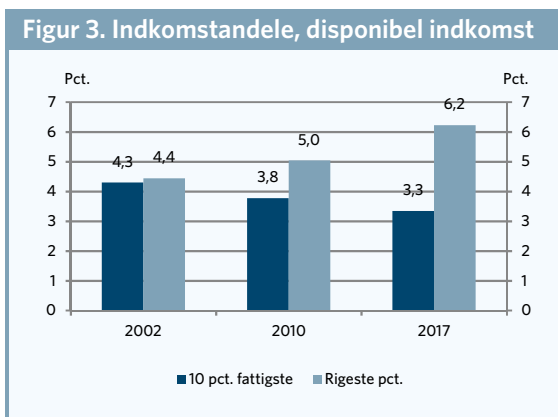
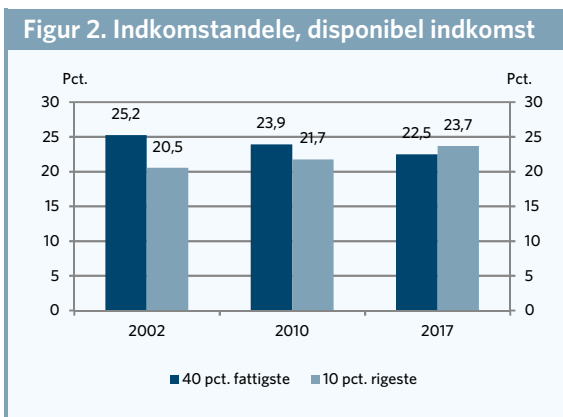
En del af forklaringen på de faldende indkomster siden 2007 for de 10 pct. fattigste er, at der er kommet flere studerende. Men selv når studerende fraregnes, har de 10 pct. fattigste haft et reelt fald i indkomsterne siden 2010, jf. bilag 1.

Stigende indkomstandele for de rigeste

En anden måde at illustrere den skæve udvikling i indkomsterne er ved at se på indkomstandele for forskellige indkomstgrupper. Indkomstandelen er en opgørelse af, hvor stor en del af den samlede indkomst i hele landet som forskellige indkomstgrupper har. I figur 2 er indkomstandelen for de 40 pct. med de laveste indkomster sammenlignet med de 10 pct. med de højeste indkomster. Af figuren ses det, at de 10 pct. med de højeste indkomster nu samlet set har en højere indkomstandel end de 40 pct. med de laveste indkomster har tilsammen. Udviklingen siden 2002 har betydet, at de 10 pct. med de højeste indkomster har overhalet de 40 pct. med de laveste indkomsters. Dette er på trods af, at den ene gruppe er fire gange så stor som den anden gruppe.

Går man tilbage til år 2002, så havde de 40 pct. med de laveste indkomster tilsammen 25 pct. af indkomstmassen, mens de 10 pct. rigeste havde godt 20 pct. I dag har de 40 pct. med de laveste indkomster knap 23 pct. af den samlede indkomstmasse opgjort efter skat, mens de 10 pct. med de højeste indkomster har knap 24 pct. af den samlede indkomstmasse.

Zoomer man ind på den rigeste procent, så har de nu 6,2 pct. af den samlede indkomstmasse. Det er væsentlig mere end de fattigste 10 pct., som tilsammen har 3,3 pct. af den samlede indkomstmasse opgjort efter skat. Går man tilbage til år 2002, så havde den rigeste procent og de ti pct. fattigste næsten samme andel af den samlede indkomstmasse, ca. 4½ pct. Så mens den rigeste procent får en stadig større andel af den samlede indkomstmasse i Danmark, så bliver andelen for de fattigste ti procent mindre. Det er vist i figur 3.

Anm: Opgjort på husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Faste 2019-priser.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Boks 1. Definition af indkomst

AE benytter tal fra Danmarks Statistiks indkomstregister til at opgøre indkomstfordelingen og indkomstudviklingen. Det indkomstbegreb, der bruges, er Danmarks Statistiks definition af den disponible indkomst, dvs. den samlede indkomst inkl. løn, indkomstoverførsler, kapitalindkomst mv. opgjort efter skat. For ejere af ejerboliger beregnes en imputeret lejeværdi af egen bolig, for at deres disponible indkomst er sammenlignelig med lejere.

Den disponible indkomst husstandsækvivaleres for hver familie, hvilket betyder, at der korrigeres for stordriftsfordele af at være flere personer i samme husstand. Dermed bliver indkomsten sammenlignelig uanset familiens størrelse. Der benyttes følgende ækvivalensmål: $(\text{antal voksne} + \text{antal børn})^{0,6}$.

Familier, der ikke er skattepligtige, hvor et medlem er død i løbet af året, hvor der ikke findes indkomstoplysninger, eller hvor indkomsten er negativ, indgår ikke i opgørelsen.

Den rigeste procent tjener 2,7 mio. kr. om året før skat

I tabel 2 er udviklingen i den samlede indkomst før skat (bruttoindkomsten) vist i 2002, 2010 og 2017. Det ses af tabellen, at den rigeste procent nu har en bruttoindkomst på 2,7 mio. kr. i gennemsnit, mens

den i 2010 var på ca. 2 mio. kr. opgjort i faste 2019-priser. Det ses også, at de ti pct. fattigste har en bruttoindkomst i 2017, der reelt er 7.000 kr. lavere end i 2002.

Tabel 2. Udvikling i samlet bruttoindkomst, 2002-2017, 2019-priser

	2002	2010	2017	Ændring 2002-2010	Ændring 2010-2017
1.000 kr.					
10 pct. fattigste	121,4	119,7	114,4	-1,7	-5,3
2. decil	175,4	191,3	197,1	15,8	5,8
3. decil	208,9	225,7	237,8	16,8	12,1
4. decil	245,4	263,3	277,1	17,9	13,8
5. decil	280,4	302,2	320,2	21,9	18,0
6. decil	314,6	341,6	364,4	27,0	22,8
7. decil	353,5	385,7	414,2	32,3	28,5
8. decil	401,8	440,1	476,1	38,3	36,1
9. decil	472,2	520,4	569,9	48,2	49,5
10 pct. rigeste	746,8	857,2	1.010,9	110,4	153,8
Rigeste pct.	1.650,5	2.047,0	2.708,8	396,6	661,7

Anm: Opgjort på husstandsækvivaleret bruttoindkomst. Faste 2019-priser.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

En stor af indkomstforskellen i bruttoindkomst kan henføres til formueindkomsterne. I tabel 3 er udviklingen i formueindkomsten vist. I opgørelsen af formueindkomst indgår både nettorenter, aktieindkomst og afkast af ejerbolig. Det ses af tabellen, at der generelt har været en stigning i formueindkomsten, hvilket skyldes, at renterne er faldet. For mange lavere indkomstdecil er udgør formueindkomsten en lille del af den samlede indkomst. Det er dog ikke tilfældet for den rigeste procent, hvor formueindkomsten er på næsten 900.000 kr. i gennemsnit og udgør 32 pct. af den samlede bruttoindkomst. I 2002 udgjorde formueindkomsten 26 pct. af bruttoindkomsten for den rigeste procent. Alene efter 2010 har den rigeste procent oplevet en stigning i formueindkomsten på over 330.000 kr. i faste 2019-priser.

Tabel 3. Udvikling i formueindkomst, 2002-2017, 2019-priser

	2002	2010	2017	Ændring 2002-2010	Ændring 2010-2017
1.000 kr.					
10 pct. fattigste	-2,4	-3,6	-0,8	-1,2	2,8
2. decil	-0,5	-0,9	1,0	-0,4	1,9
3. decil	0,1	1,9	5,5	1,8	3,5
4. decil	-1,6	2,5	9,7	4,1	7,1
5. decil	-1,7	3,3	13,4	5,0	10,1
6. decil	-0,5	5,2	18,1	5,7	12,9
7. decil	1,6	8,2	23,9	6,6	15,7
8. decil	5,2	12,8	31,8	7,6	19,0
9. decil	13,2	21,7	45,9	8,4	24,2
10 pct. rigeste	81,7	103,6	177,3	22,0	73,6
Rigeste pct.	430,9	545,8	877,6	114,9	331,9

Anm: Opgjort på husstandsækvivaleret formueindkomst. Faste 2019-priser.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

I tabel 4 er indkomstkatten opgjort som andel af bruttoindkomsten. Som det ses, har der været et fald for alle deciler på nær 2. decil siden 2002. Særligt frem til 2010 er indkomstkatten faldet pga. en række skattereformer, herunder Forårspakke 2.0 fra 2009, hvor bl.a. mellemskatten bliver afskaffet. Mens indkomstkatten som andel af bruttoindkomsten udgjorde 41,6 pct. i 2002 for den rigeste procent, er den faldet til 37 pct. i gennemsnit i 2016. Størstedelen af faldet kommer i perioden fra 2002 til 2010.

Efter 2010 er der for mange deciler en stigning i skatten opgjort som andel af bruttoindkomst. Det skyldes bl.a. fastfrysningen af personfradraget fra 2010 pga. genopretningspakken. For beskæftigede trækker det dog i modsat retning, at beskæftigelsesfradraget stiger fra 2013 som følge af SRSF-skatteaftalen.

Generelt er billedet, at indkomstkatten som procent af bruttoindkomsten er faldet mere for de højere indkomster end for de lavere. For 8. decil og opefter har der være en reduktion i indkomstkatten på omkring 4½ pct.-point, mens den generelt har været lavere for decilerne derunder. Det viser at skattelettelser har været med til at forstærke den stigende ulighed i indkomsterne efter skat.

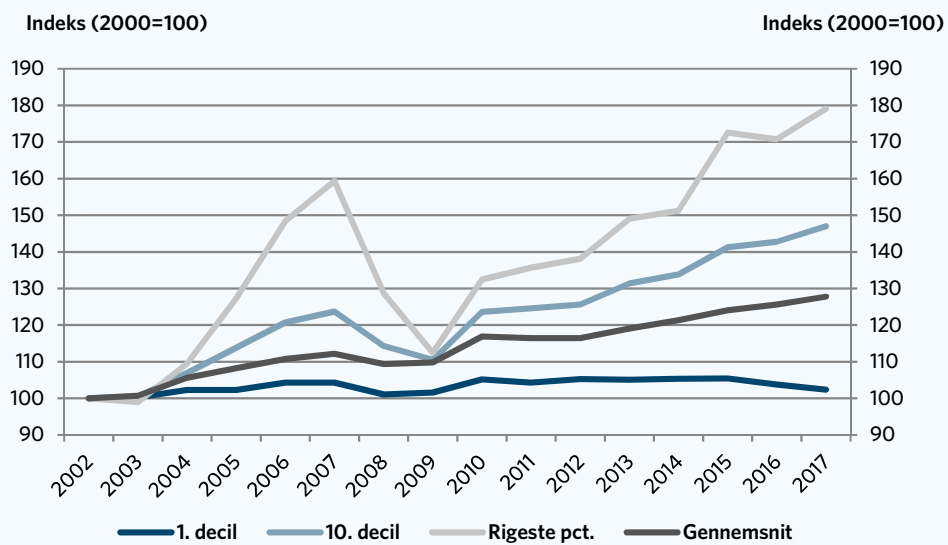
Tabel 4. Indkomstskat som andel af bruttoindkomsten				
	2002	2010	2017	Ændring 2002-2017
		Pct.		Pct.-point
10 pct. fattigste	23,2	20,6	20,1	-3,1
2. decil	25,0	23,7	25,0	0,1
3. decil	27,4	24,8	25,9	-1,5
4. decil	30,4	26,9	27,6	-2,7
5. decil	32,5	28,6	29,1	-3,4
6. decil	33,9	29,8	30,2	-3,7
7. decil	35,2	30,9	31,0	-4,1
8. decil	36,3	31,8	31,8	-4,5
9. decil	37,6	33,0	33,0	-4,6
10 pct. rigeste	40,4	36,0	35,9	-4,5
Rigeste pct.	41,6	37,9	37,1	-4,6

Anm: Opgjort husstandsækvivaleret. Bemærk: Skatten er opgjort i forhold til den samlede bruttoindkomst, som ikke er den samme som skattepligtig indkomst. Bl.a. indgår imputeret afkast af ejerbolig i bruttoindkomsten, ligesom der ikke er nogen fradrag i bruttoindkomsten.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Bilag 1. Indkomstudvikling ekskl. studerende

Bilagsfigur 1. Indkomstudvikling ekskl. studerende 2002-2017, faste 2019-priser, indeks

Anm: Opgjort på husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Familier med voksne studerende indgår ikke i opgørelsen. Faste 2019-priser.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.